

Előfizetési ár:

Egy évre — — 4 forint.
Fél évre — — 2 forint.
3 hónapra — — 1 forint.
1 hónapra — — 40 krajc.

Szerkesztőség

és kiadóhivatal a „Csongrád” könyvnyomdájában (Grünwald Ferenc-féle ház), hova a kéziratok és előfizetési pénzek is küldendők.

CSONGRÁD

TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI HETILAP.

Hirdetési díjak:

Egy hasábos sor egyszeri beiktatása 10 kr., két hasábos 20 kr., három hasábos 30 kr. Legalább háromszori közlésnél a fele díj számítatik. Bélyegdíj külön 30 kr.

Nyilttérben

minden egyes sor 20 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Kéziratok visszaszolgáltatására nem vállalkozik a szerkesztőség.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

DR. CSONGRÁDI GÁBOR.

EGYES SZÁM ÁRA 10 KRAJCZÁR

Csongrád, 1890. július 27.

Aki a „Tiszavidék” főrmédvényeit, a „Csongrád” vonatkozó cikkeivel kapcsolatban olvassa, kénytelen meggyőződni arról, hogy a „Tiszavidék” tervszerűleg űzi a személyeskedést. Kapva-kap minden alkalmon, hogy személyeskedhessék. Elég neki a legkíméletlenebb személyeskedésre az, ha valaki akár az országgyűlési képviselő, akár Réti Ferenc s társai, vagy a községi párt működéséről a „Tiszavidék” embereiétől eltérő véleménynyel lenni s annak alkalomadtán bármily tárgyilagossá alakban is kifejezést adni bátorodik. — S teszi azt oly virtuozitással s oly tökélyre vitt farizeizmus, mely mellett az „írásbeli” farizeusok állszenteskedő, s az igazsággal és tényekkel homlok egyenest ellenkező nyilatkozatai és tényei eltörpülnek, semmivé lesznek. — S aki a Csongrádon, az az előtti s különösen az 1880-ik évtől az 1886-ik év végéig a községi párt emberei nélkül, és 1887. év óta ezek által történekről csak általában, s főbb vonásaiban is tájékozta magát, s csak némi igazság szeretettel is bír: az arról is megfog győződni, hogy a „Tiszavidék” főrmédvényekben tárgyilagosságot, s igazságot, híjába keres; meg fog győződni továbbá arról is, hogy a „Tiszavidék”-ben megjelenő főrmédvények, a főlébük címül oda biggyesztett tetszetős címeknek éppen ellenkezőjét tartalmazták.

Ezen nála már megszokott, s ugy a tisztesség, mint az igazsággal ellenkező eljárásához híven, a „Tiszavidék” 21-ik száma „Igazságot” cím alatt ismét egy oly főrmédvényt közölt, melyben minden más van csak igazság nincs. E cikk tartalmának a főlébe biggyesztett cím csak akkor felel meg, ha abból a kezdő I betű kihagyatik.

A „Tiszavidék” inént érintett cikkének valódi, de be nem vallott célja: mind annak ami nem a „Tiszavidék” s illetve a községi párt emberei által jött létre kicsinylése, s mindenkin-k, ki hozzájuk nem tartozik, becsmérlése. Mi azonban, a személyeskedésre vonatkozólag ezuttal megelégedvén azzal, hogy a becsmérlő és rágalmaszó kifejezéseket a cikkirójára visszautasítván, a személyeskedő becsmérlés és rágalmaszó dacára is maradunk, mint voltunk, tárgyilagossak. Bevallott célja pedig, a „Csongrád” 26-ik számában, „A nagy beszámoló” cím alatt megjelent cikk azon állításának megcáfolása, hogy ha Szivák ur befolyása még csak arra sem volt elégséges, hogy a törvény világos rendelkezésén alapuló csongrádi iskolai államsegélyt az 1885-ik évi összegben fentartsa, még kevésbé lehetett elégséges arra, hogy egy felelős kormányt évenkénti 35.840 frt ajándékozására bírjon.

Nézzük tehát, hogy a „Tiszavidék” szóban forgó cikkében „Csongrád” ellenében bizonyította-e? azon állítás ellenkezőjét, hogy Szivák urnak a „Tiszavidék” által annyira hangoztatott befolyása, még

csak arra sem volt elégséges, hogy az iskolai államsegélyt az 1885-ik évi 9448 frtban is fentartotta volna. — Nemcsak ezt nem bizonyította be, hanem ellenkezőleg annak beismerése által Csongrád városa, még a folyó tanévre is csak 8800 frt államsegélyt kapott, a „Csongrád” cikkének hivatkozott állítását maga a cikkiró is megerősíté.

Bebizonyította-e, vagy csak valószínűvé tette-e, hogy az a befolyás, mely arra sem volt elégséges, hogy a törvény világos rendelkezésén alapuló, s egyszer már érvényesített államsegélyt az eddigi összegben fentartsa: vagyis az államsegély megállapításánál néhány 100 frt levonását meggátolja, hogyan lehetett volna elég erős arra, hogy egy felelős ministeriumot évenkénti 34.840 frt ajándék fizetésének elvállalására bírjon? Mert, ha a társulatnak eziránti igénye, mint Szivák ur, s utána a „Tiszavidék” emberei is vitatják, nem bír törvényes alappal, az esetben az a 35.840 frtot, ajándékot képezne.

A „Tiszavidék” cikkirója ezen képtelenség bebizonyítását meg sem kísérelte, hanem a helyett cselofogásokhoz folyamodott, nevezetesen azt állította, hogy miután Szvoboda Ferenc volt iskolaszéki elnök akkor még jó barátságban volt Szivák urral, nem tehető fel, hogy az ő közbenjárását felne használta volna, az 1885-ik évi iskolai államsegélynek 9458 frtban lett megállapítása tekintetében tehát Sziváknak is volt érdeme. Ellenben azon tényből meg, hogy az 1886-7-ik évi iskolai államsegély, az előző évi államsegélyből 20% leütésével 7560 frtban állapított meg, dacára annak, hogy az 1886-7-ik évi iskolai költségvetés, mint a „Tiszavidék” cikkirója is elismerte még 1886. évi szeptember hóban, tehát szeptember hóval kezdődő iskolai év első havában felterjesztett az államsegély kinyerése végett, dacára továbbá annak is, hogy Szvoboda Ferenc akkori iskolaszéki elnök Szivák urrali barátságát és összeköttetését 1887. évi január 20-ig, vagyis addig fentartotta, míg Szivák ur a Csemegihez intézett levélben ki nem jelentette, hogy a községi párt feltevéleit s ezek közt a liquidációra vonatkozót is elfogadta; dacára végre annak is, hogy mivel Szivák ur és Szvoboda Ferenc akkori iskolaszéki elnök közt a baráti összeköttetés, az 1886-7-ik évi iskolai költségvetés felterjesztése után, még négy hónapig állott fön; s az iskolai költségvetések a felterjesztés után pár hónap alatt szoktak elintéztetni, a „Tiszavidék” szerint se tehető fel, hogy Szvoboda Ferenc iskolaszéki elnök által, Szivák ur befolyásának az 1886-7-ik évi iskolai költségvetés elintézésére körüli érvényesítése fel ne kérés volna De a „Tiszavidék” engedelmeivel legyen mondva, az sem tehető föl, hogy Szivák ur arra felkérte, sőt talán kérés nélkül is, mert hiszen az államsegély ügye nem egyes emberé, hanem az egész városé — befolyását ne érvényesítette volna; míg

ellenben az, hogy Szvoboda Ferenc akkori iskolaszéki elnök, miután a közönség abban, hogy az iskolaszéki elnök közbenjárása és informatiói Szivák Imre képviselősege mellett feleslegesek Réti Ferencnek adott igazat. 1886-ik év utoljával abban hagyta, az iskolai költségvetések kedvező elintézése érdekében tenni szokott lépéseit.

Igy jött a csongrádi 1886-7-ik évi iskolai költségvetés az 1887. év elején elintézés alá. — Abból tehát, hogy az 1886-7-ik évi iskolai államsegély 20% levonásával 7560 frtban állapított meg, vagyis, hogy a más községek irányában, tudomásunk szerint, 1878 től fogva folytonosan gyakorlatban volt, Csongrád irányában: azonban az akkori iskolaszéki elnök felterjesztése és informatiói folytán 1882-3-ik évtől abban hagyott 20% levonása, 1886-7-ik tanévi államsegély megállapítása alkalmával Csongrádra is újra kiterjesztett, kapcsolatban a fentebb mondottakkal, éppen ellenkezője következik annak, mit a „Tiszavidék” következtet, vagyis az következik, hogy miután Szvoboda Ferenc iskolaszéki elnök nem járt közbe, s nem érvényesítette azon indokokat, melyek nyomán Csongrád irányában addig a 10—20% levonása mellőztetett: Szivák ur befolyása még csak arra sem volt elégséges, hogy az államsegélyt az előbbi 9458 frtban fentartsa, még kevésbé volt elégséges arra, hogy azt fokozza.

S miután a „Tiszavidék” emberei fennen hangoztatott azon állítása, hogy Szivák ur befolyása és Réti Ferenc buzgólkodása folytán a csongrádi iskolák, most nagyobb államsegélyt kapnak, mint valaha a „Csongrád” által megcáfoltott: a „Tiszavidék” cikkirója azon további cselofogással él, hogy az utóbbi években kapott államsegélyt, nem az 1885-6-ik évi, hanem a fentebb leírt módon megállapított 1886-7. évi, 7560 frt államsegélylyel állítja szembe, s így mutat ki némi emelkedést, s ezt Szivák ur befolyása és Réti Ferenc buzgólkodása eredménye kép tünteti fel. Mi azonban ezt is kénytelenek vagyunk tagadásba venni. — Mert az 1887-8-ik évi 800 frt emelkedés úgy állott elő, hogy ezen évben az előbbi 20% levonás helyett csak 10% levonás eszközöltetett, — az 1888-9-ik évi 290 frt és az 1889-90-ik évi 150 frt emelkedést pedig az egyes tanítók részére, a fenálló szabályok alapján járó korpótlék idézte elő. Ezek az emelkedések tehát, már csak azért sem alkalmasak arra, hogy Szivák ur, vagy Réti Ferenc befolyásának tulajdonítsanak, mivel illetően emelkedések a többi községekben, s ezek közt nevezetesen Mindszent is előfordulnak. — Vagy talán azt is Szivák ur és Réti Ferenc eszközölték ki?!

Szivák ur befolyása nagyságának további kitüntetésére, még csak azt a köztudomásu tényt említjük fel, hogy ennek a befolyásnak, az Éder János részére kortes szolgálatai fejében a mostani iskolaszéki által megszavazott évenkénti 300 frt fizetés emelést sem sikerült a minister ur által el-

fogadtatni. Az Éder János által teljesített s teljesítendő kortes szolgálatokat tehát mindaddig, míg a szóban forgó fizetés emelés érdekében követett eljárás illetékes helyen fel nem derítették s a várossal fizettetik meg.

Ha tehát az 1887/8 és következő évi államsegélyeknek az 1886/7-ik évével szemben kitüntetett emelkedése sem Szivák ur és Réti Ferenc érdeme, mint fentebb kimutattuk, akkor kérjük mi érdemet szereztek ezek az urak a csongrádi iskolák körül? Mert azt nem tekinthetjük érdemnek, hogy a tanítók egyrésze által teljesített kortes szolgálat, s hírlapi működés elfogadása által, azoknak a népnevelői kötelesség költökepeni nem teljesítésére az annyira fontos népnevelés kárára, elnézés biztosítsák.

Hogy pedig az 1885/6-ik évi államsegély nem Szivák ur befolyásának eredménye, hanem az akkori iskolaszéki elnök felterjesztéseinek és szóbeli információjának szükségképeni folyománya az, a következő adatokból is kétségtelen: az 1881/2-ik tanévre 3426 frt államsegély állapított meg. Ehez az iskolaszéki elnök felterjesztése s információjának folytán 2350 frt póttállamsegély utaltatott. Az 1882/3 évi államsegély pedig a póttalványozás alkalmával érvényesített tételek figyelembe tartásával már 5870 frtban, az 1883/4 évi 6474 frtban, az 1884/5 évi 6627 frtban, az 1885/6 évi pedig már 9458 frtban állapított meg, miután az iskolaszéki elnök felterjesztései s információjának folytán az iskolaköltségvetések elintézése alkalmából, megállapított s fentebb kitüntetett összegek felül 1201 frt 48 kr, 172 frt 91 kr, 2429 frt, — 1146 frt, 22 frt 50 kr. póttállamsegély utaltatott ki. — Ezek felül az iskolaszéki elnök még 10 ezer frt iskolaépítési államsegélyt eszközölt ki. — Hogy pedig ezen összegek fáradságos munka és utánjárásal eszközöltettek ki, arról az iskolaszéki levéltárába levő ministeri s tanfelügyelői intézkedések tanuskodnak. — Ezek nyomán tehát arra hívjuk fel, „Tiszavidék” cikkíróját, mutassa ki, hogy Réti Ferenc iskolaszéki elnök, valamely tanító fizetésének,

vagy a költségvetés mástételeinek érvényesítése végett, hány felterjesztést készített, s minő eredményt ért el, a netalán kiszített felterjesztéssel?!

Igaz ugyan, hogy a „Tiszavidék” szolgalelkű cikkírója a Szvoboda Ferenc volt iskolaszéki elnök által kivívott eredményeket kénytelen kellen elismeri; de hogy szolgáló hűségét ezáltal is bizonyítsa, azt mondja, hogy azok az eredmények a városnak pénzbe kerültek; mert Szvoboda Ferenc a város költségén utazott, napdíjat számított. — Hát vajjon cikkíró nem vesze-e fizetést azért, hogy azon állást, melyet elfoglal jól — rosszul betölti, s ha kell a maga költségén utazik-e a vagy Réti Ferenc, mint a város fizetéses számvevője nem kért s kapott-e 300 frt díjat holmi apró-cseprő számadások megvizsgálásáért, noha a nagyobb számadások vizsgálatát nem teljesítette. — Es végre maga Szivák ur is ingyen tölti-e be a képviselői állást, s nem szedi-e fel hűségesen az 5 frt 25 kr. napdíjját, s az évenkénti 800 frt szállás pénzeket?!! Az iméntiekkel kapcsolatban még csak azt jegyezzük meg, s ezen állításunkért is helyt állunk, hogy olyan szolgálatokért, miket Réti Ferenc, vagy társai ingyen teljesítenek Szvoboda Ferenc szevett soha fizetést.

Végre nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül a „Tiszavidék” cikkírójának azt a fogását sem, hogy ő végig kitarva elve a „vajkulj magyar” mellett, egy általa felállított átlaggal kísérel meg Szivák és Réti Ferenc allitólagos érdemeit igazolni. — Az évi átlagot azonban, cikkíró, hogy hasznavehetőségét ura előtt ezáltal is igazolja, nem a 6 s illetve 3 év alatti emelkedésből, hanem az egész államségből számította ki, mintha az előbbi iskolaszéki működésének megszüntével az államsegély is megszűnt s az azutáni államsegélyt Szivák és Réti eszközölték volna ki; ezenfelül a Szvoboda Ferenc iskolaszéki elnök által kieszközölt államsegélyek közül a 27600—882. sz. a. mi-

niszt. rendelettel kiutalt 1201 frt 48 kr. póttállamsegélyt, s a 46,969/884. sz. a. minist. rend. kiutalt 10,000 frt iskolaépítési államsegélyt egyszerűen kihagyta. Ily szakszerű (?) és pártatlan (?) manipulációval hozott, ki a „Tiszavidék” cikkírója Szivák és Réti F. dicsőségére 8603 frt 33 kr átlagot. Holott, ha mint olyan esetben, mikor arról van szó, hogy ki mennyivel emeltette az államsegélyt, — kellett volna, az államsegély 6 s illetve 3 évi emelkedéséből számított volna ki az évi átlag, az esetben az előző iskolaszéki elnök működés idejére 6030 frt 15 kr, a mostani elnök működés idejére pedig csak 1043 frt 33 kr átlag jött volna ki. Noha, mint fentebb kifejtettük, hacsak a szavakkal játszani nem akarunk, szó sem lehet arról, hogy az iskolai államsegély az utóbbi 3 év alatt emeltetett volna.

Ami pedig a „Tiszavidék” szóban forgó cikkének nagy hangu befejezését illeti, erre nézve — annak megvilágítását, hogy a pártzászlóra irt jelszavak, s illetve a telt hanzatos ígéretek miként váltottak be, más-korra tartván fenn — ezuttal csak azt jegyezzük meg, miszerint a fentebbiekben kitüntetettük, hogy milyen az a „Tiszavidék” emberei által hirdettetett és követett igazság.

Tessék itélni.

A piszkolódások fertőjébe végkép alá süllyedt „Tiszavidék” ma egyheti számában „Többen” aláírással a „Tiszavidék szerkesztőségének” címzett felvilágosítás szerű nyilatkozat, s illetve luvél diszeleg. Nem hiszem, hogy volna bárki is, a ki tisztában nem volna azzal, hogy honnan futja a szél e levelet a „Tiszavidék” hasábjaira, valamint, hogy kirejlik a „Többen” firmája alatt. Amennyiben azonban akadna valaki, a ki azt esetleg még nem tudná, hát elmondom:

A levél közlésének fenséges eszméje a „Tiszavidék” k e n y e r - a d ó j a i t ó l ered; az a bizonyos „Többen” pedig ugyan

A „CSONGRÁD” TÁRCZÁJA.

A velencei oroszán.

Folytatás. (14)

— Nem mondtam azon napon, midőn hozzám jövet, s azzal ámitál, hogy őseim örökét, e palotát visszanyertem, nem mondtam-e akkor, ne tréfálj a hamu alatt pislogó szikrával, a rengő habokkal, a pihető oroszánal; mert a lángra élesztett szikrából pusztító tűz támad, az enyelgő habokból háborgó tenger lesz, s a felriasztott oroszán irtózatot haragjának felgerjedt dühében! — Ime, ez az én helyzetem most, kardot adtál kezembe: többé nem térhetek vissza az evezőhöz!

E beszéd alatt szikrázó villámok löveltek az ifju sötét szeméből; s a zsidó újlag lecsüggeszté fejét s szinte látszott a vén uszoráson, hogy elfásult szíve kemény harcot vív önmagával.

— A köztársaság szolgálatába akarok lépni, — szolt Pepe nemes elhatározottsággal, — szolgálathat lépek ama hajóscapatnál, melynek vezérletével megkínáltak. — Közkatonává leszek, érdemeiket fogok szerezni, hogy magasabbra emelkedjem. — Zsidó! azt akarom, hogy valamikor a világ elmondhassa felőlem, hogy Pepe gróf Velence legszegényebb, de legvittezebb férfia.

Pepe szavai különös hatással voltak Ábrahámra. Az öreg ember fellelkesült, apró szürke szemei szokatlan tüzzel ragyogtak, vékony ajkain boldog mosoly lengett, s ilyenformán gondolkodott:

— Ki tudja nem lesz-e még valaha Velence dogeja az ifjúból?

Ezután megfogá Pepe kezét s hangosan folytató:

— Jöjjön nagyságos uram, jöjjön velem! Talán meggyőződik róla, hogy az öreg Ábrahám jobb a felőle keringő hírnél.

— Hová akarsz vezetni?

— Vegye köpenyét és fővegét s kövessen engem e palota pincéjébe.

— S mit csinálnak ott?

— Jöjjön csak, jöjjön! — szolt a zsidó.

Pepe követte őt.

A pince gádorához érve, Ábrahám fáklyát gyújtott, s így szolt Pepéhez:

— A magamféle szegény embernek nagy óvatosságra van szüksége mai időben, ha fáradságos munkájával összetakarított vagyonkáját a maga számára megőrizni akarja. — Az én oldalamat nem disziti a nemesek fényes kardja, s nemzetem megvetett fiaival hamar elbánnak. A tizek tanácsa megfojtatná a szegény zsidót, ha megszorulnám, annak kincseire, pénzére szüksége volna, bár két izben kiküldtük lakásomat ott a naputea közelében, — nem is mernék ott tartani egy fillért sem. — Lát-hatja gróf ur, hogy az embernek, ki megraboltatni nem akarja magát, pénzét jól elzárta, s jól őrzött szekrényben kell tartania. Ime, én vagyonomat ezen palota pincéjében helyeztem el. — Az idő lassanlissan romba dönté; napnál a gyermekek játszóttak falai között, éjjel pedig a szerelmeskedők találkozója volt, s tárva-nyitva állott az egész világnak, ugyan ki gondolta volna, hogy az öreg Ábrahám kincsei ide vannak rejtve.

— Okoskodásod nagyon helyes volt, — jegyzé meg Pepe.

— Jöjjön tebát, jöjjön! nógatá őt az öreg zsidó, és elől lépdelve a földalatti nedves boltzatban, végre egy rejtett kamráig vezetete, melynek bejárata

különféle lim-lommal volt eltorlaszolva. Ügyyel-bajjal utat nyitottak maguknak az ócska holmikon s pókhálókön át, míg az üregbe léphettek. Itt, fáklyáját körül hordozva, így szolt Pepéhez:

— Tekintsen körül nagyságos uram; amit látni fog, megérdemli a fáradságot.

Pepe meglepetten sikoltott fel.

A fáklya világánál egy halom arany-pénzt látott. A rakás majd egy rónyi magasságu volt.

— Szent Isten! — kiállott fel az egykori sajkás, — mily tömördek kincs van itt felhalmozva!

— Lehet körül-belül husz millió zechina, — szolt a zsidó, ki egy, szintén pénzzel telt hordócskára telepedett le.

— S ez mind a tied öreg?

— Mind az enyém ez, gróf! — válaszolt Ábrahám. — Egész életemen át jőztem, mértékletes, iparkodó, szorgalmas voltam. Hatvan évi munka és nélkülözésnek gyümölcse van itt egybegyűjtve. — Láss! — folytatá elérzékenyülve, — míg az ember fiatal, önmagáért dolgozik és fárad, hogy legyen valamicskéje vén korában; de ha az ember előregszik, mint magam, — ha nincsenek gyermekei, nincsenek rokonai, mint nekem, méltó fájdalommal kérdeheti: kire maradnak összehalmazott kincsei? — Lám, pár perc előtt egy felséges, egy nagy eszmém támadt, támadt pedig az én agyamban, az öreg uszorás Ábrahám agyában, kinek észíve mindaddig nem ismerte a gyöngéd érzelmeiket s az arany pengésben lelte egyedüli gyönyörét! Most önnem nemeslelkűsége új jövőt tárt fel előttem. Ugy hiszem, s talán nem is csalódom, én azon anyagból való, melyből a nagy férfiak lesznek. No tehát, én híres férfit akarok csinálni önből.

(Folyt. köv.)

azonos azzal az individuummal, aki — gondolom börtén a már jól megérdemelt kipóroltatástól féltve — a „Tiszavidék” dögteréről egyszer „—y—”, „—i—” homályos jelek alá burkolva, máskor „Fazekas Dániel orsz. műsintér” nem irigylendő személyiségét reprezentálva, ereszté szélnek bármely dögintérnek is szegyenére válható, utálatos szellemi nyögéseit.

Nos hát, s mit mond e derék férfi! Nem kevesebbet, mint azt, hogy a „Csongrád” legutóbbi számainak Dr. Szivák Imre beszámolóját méltató vezércikkeit nem én irtam, hanem Szvoboda Ferencz ügyvéd ur, s én azokhoz csak nevetem adtam oda; okadatolván, mind ezt azzal, hogy én beteg voltam, hát nem is irhattam, s már azért is Szvoboda urnak kellett azokat írni, mert ő Szivák urra haragszik. — Nem tudom azt a korlátolt észjárás bálmuljam-e inkább, mely ily naiv felfogásban nyilaukozik; vagy pedig azt a vakmerőséget kárhoztassam, mely a fenti légből kapott állítást, „mint alapos információ nyugvó tény” hozza a nyilvánosság elé. Mindenesetre szánalmas, s érvek tekintetében felettébb gyarló lehet a helyzet ott, a hol nem azt nézik, hogy valamely cikk során felhozott állítás való, igaz és tény-e? hanem azt, hogy ez állítás kitől származik? mintha bizony a döntő nem az volna, hogy mi állítatik s bizonyítatik, mi a való és igazság, hanem az, hogy ki mondja. Oh sancta stupiditas! Hát ha nem én, de feltéve, hogy Szvoboda ur írta a cikkeket, akkor a világ forgása megváltozik! a meg nem történt tények megtörténtekké lesznek, s a mi, ha en irom való, Szvoboda ur által írva, nem valóvá lesz? Hát hiszen talán a tények magok beszélnek, s közömbös az, hogy ki által soroltatnak azok fel. Vagy azt hiszik a „Tiszavidék” bölcsei, hogy azért, mert a tények Szivák ur ellen szólnak, oly könnyedén elmosódnak, ha azok Szvoboda ur által világitatnak meg?! Oh nem! Szivák ur tettei és érdemei megmaradnak a maguk valódi, s hozzá tehetem, még kevésbé ajánlatos mineműségükben bárki által regisztráltassanak is azok. Egyebekben én valóban mélyen fájlalom, hogy nem engedhetem át Szvoboda urnak azt a megtiszteltetést, melyben őt a „Tiszavidék” ez alkalomból részelteti; mert hát be kell vallanom azt a nagy bűnt, hogy ama bizonyos kérdéses vezércikkeket én voltam elég szerencsétlen írhatni.

Jól tudom ugyan, hogy a „Tiszavidék” s a vele együtt érzők bőszaragja ellenem fordul s e dolog összes odiuma áthárul az én árva fejemre; hajlandónak nyilatkozom mindamellett a „Többség” rendelkezésére bocsájtani a kéziratokat, s az adatokat, mik megvilágíthatják azt, hogy minő alapos információ nyugszik nagyhangu kiabálásuk. Mert a „Csongrád” 24-ik számában közölt „A nagy beszámoló” című vezércikket első betűtől az utolsóig Szivák ur beszámolójának hatása alatt ép és jó egészségben s ajátkezűleg én irtam; a 26-ik számban vezércikket — az igaz, hogy beteg állapotban — a „Csongrád” régebbi számaiban már eléggé megszéllőztetett s így kezeimnél levő adatok alapján részben magam irtam, részben tollba mondtam s illetve az adatokat egyszerűen kírattam.

Hogy pedig azok reproduálásánál engem elfogultság személyes érdek, vagy bármi más melléktekintet nem vezérelt, hanem maga az igazság szeretet, s a magam legjobb meggyőződése, az kétségtelen, mert rólam azt senki nem mondhatja, hogy Szivák urra haragszom; miután én még vele soha nem is érintkeztem, s ép oly kevésbé van okom haragudni, mint amennyi okom

van rajta szeretettel csüggeni. Így állván a dolog, nyugodtan bocsájtom ez ügyet a közvélemény elfogulatlan ítélete elé, tudván azt, hogy az reám s a felelős szerkesztésem alatt álló „Csongrád”-ra hátrányos nem lehet.

S most ezzel végeztem! Tartozom azonban egy kijelentéssel annak az urnak, kinek a kérdéses levél közzétételénél legnagyobb része van, s kinek akarata s beleegyezése nélkül az, hogy úgy mondjam a nyilvánosságot meg sem láthatta volna.

Megszoktam én már ez ifjunak velem szemben hosszú idő óta üzött alattomos játékát s meg lehet győződve, hogy a „Tiszavidék” hasábjain „—y—”, „—i—” tudja manó még miféle firmák alatt ellenem intézett oktalán és esztelen támadásaira igen keveset hederitek; mindössze is levonom azokból magamnak a következtetést különösen arra nézve, hogy mennyiben maradt hű e becsületére oly nagyon érzékeny kis óriás pár hónappal ezelőtt hozzám intézett levelében nyilvánított bizonyos kijelentéséhez. Ez azonban teljesen az ő dolga! ő maga akarja így; nekem semmi szavam hozzá! Amde van szavam s van jogom til takozni az ellen, hogy ne piszkítson engem be, oly cselekmény elkövetése gyanújával minőnek véghez vitelére csak csupán s kizárólag ő válalkozhatik! Az, hogy én nevetem mások közleményének alája bigygyesszem, vagy azt mások dolgának eszközül dobjam oda, az nem az én szokásom; ezt csak e mások tisztességén rágódó ur teszi, ez az ő szokása, az ő erénye! Am ha tetszik szavaimat indokolom:

Betegségem folyama az elmúlt hetekben egy izben bizonyos ügyben meglátogatott engem a szóban forgó levélhőshöz igen közel álló uri ember, ki előtt én beszélgetésünk folyamán a „Tiszavidék” 19-ik száma vezércikkére való célzással felemlítettem, hogy „y” már ismét személyeskedik, sajnálnám pedig, ha újolag oly jellegű öltene a dolog, melyre ma is bizonyos borzalommal gondolok vissza. Erre ez ur úgy nyilatkozott: hogy ne neheztessem én „y”-ra ne bántham én azt, mert a kérdéses vezércikket Réti Ferencz adta be „—y—” csak az „—y—”-t írta az alá. Reménytem, hogy az illető ur, aki ezt nekem mondtotta, s aki — mondhatom — a „Tiszavidék” bel-dolgaiba igen könnyen s tetszése szerint betekinthez, e kijelentésével nem hazudott s van lovagiassága férfiasága és bátorsága e kijelentését minden körülmények között s mindenki szemben megerősíteni.

Eonnyit el kellett mondanom azért, hogy a körülmény tisztán, igazságosan ítélhessen.

Egyebekben pedig őszintén sajnálom „—y—” urat, de hát: „Nem én téptem le homlokodról, magad tépted le a babért.”

Dr. Csongrádi Gábor,
a „Csongrád” felelős szerkesztője.

H I R E K.

— Esküvő. Spielmann Malvina kisasszonnyak esküvője Sperlinger Soma ural kedden f. hó 29-én d. u. 4 órakor tartatik meg a helybeli izr. imaházban.

— Szarka Mihály kir. járásbíró az elmúlt héten kezdte meg 6 hetes szabadság idejének élvezését s távoztával a hivatal vezetését szabadságáról a minap visszaérkezett Sordovány János kir. aljárásbírónak adta át.

— Színészet. Kedden f. hó 29-én Szinai Lajos jutalomjátékán színe kerül itt először: I. Bálkirályi ö kiűző vigjáték, I. felv. írta: Berezik Árpád. II. Szellemdus hölgy. I. felv. III. Fipsz a híres nő szabó, énekes bohózat I. felv., melyre e helyütt is felhívjuk a közönség figyelmét.

— Megállította a vonatot f. hó 25-én, pénteken este Guttpintér leánya, ki életnagyságú kék szőke Félégyházáról jövő vonat elé állott; de amidőn

harmadszor követé, ekkor a konduktor a vonatot megállítván, az asszonyt elfogta s két vasuti ember által a közszékházhoz hajtatott.

— A nagyvendéglő gazdát cseréli. Szelhoffer Antal vendéglős oly sok éven keresztül vezetett vendéglőjét s szállodáját minden berendezésével együtt Goda Jánosnak a „Polgári Kör” jelenlegi vendéglősének adta ki hasznosbérbe. A létrejött szerződéshez képes Goda a vendéglőt f. é. szeptember hó 1-én veszi át.

— A király kisasszony esküvője. Mária Valéria királykisasszony esküvője napját Temesvárott is fényesen fogják megünnepelelni. Az esküvő napjának előestéjén, július hó 30-án, a várost kivilágítják. Az esküvő napján ünnepélyes szentmise lesz a róm. kath. székesegyházban és a többi templomokban. — Nagyváradon és a nagyvárad egyházmegye templomaiban — mint értesültünk — a királykisasszony lakodalma napján, Schlaue püspök rendelete szerint, hálaadó ünnepélyes istentiszteletet fognak tartani.

— Új fürdőtelep Pálcsen. A palicsi fürdő, mely eddig is oly nagy látogatottságnak örvendett, új fényes jövőnek néz eléje. Szabadka város ugyanis, melynek tulajdát a fürdő képezi, elhatározta, hogy a régi fogadó és lakóházak mellé pompás fürdőházat, új vendégfogadót s különböző melléképületeket emeltet s erre a célra 200,000 frt költséget számt. Az új épületek tervrajzainak elkészítésére egyik fővárosi építész nyert megbízást.

— Munkácsi Mihály kitüntetése. Örömmel fogadjuk azt a párisi táviratot, mely szerint világhírű művész hazánkfiát, Munkácsy Mihályt, a becsületrend kommandeurjévé nevezték ki. Brozik jeles festő ugyane rend tisztje, gróf Gurovski nizzai osztrák-magyar konzul pedig a becsületrend lovagja lett.

— A zóna behozatalának első évfordulója. A zónatarifa életbeléptetésének évfordulóján, augusztus elsőjén a győri polgárság táviratilag s esetleg feliratilag fogja üdvözölni a zónatarifa megteremtőjét, Baross Gábor kereskedelemügyi minisztert. Az aláírásokat az üdvözlő felirathoz már javában gyűjtik Győrött.

— Egy család veszedelme. A trencsénmegyei Nemsóván, — mint pozsonyi tudósítónk jelenti — az ottani orvos gyermekével és annak dajkájával a megáradt Vág-folyó hullámaiban lelte halálát. Az orvos kétlovas fogatán akart átkelni a magas víz-állás dacára a Vág tulsópartjára a sebes hullámok elsodorták és fölborították a kocsi, az orvos, a gyermek és a dajka, valamint a kocsi és lovak nyomtalanul eltűntek. Az orvos neje, ki szintén a kocsi volt, mint egy esoda által menekült, de képzeltető a szerencsétlen nő kétségbeesése, ki szemelőtt látja elveszni férjét és gyermekét.

— Életunt asszony. Mellbe lötte magát tegnap délután Rákospalotán Farkas Józsefné, szülte Szuneti Erzsébet nevű napszámosnő. A golyó azonban nem sértett nemesebb részeket, mert az életunt nő a maga erejéből elbirt menni a kapitánysághoz, ahonnan a kórházba szállították. — Azért akart meghalni, mert férje igen rosszul bánt vele.

— Egy tanító tragédiája. Székely Antal tatrangi állami elemi iskolai tanítót a minap, mint lelki beteget, vitte Budapestre ipja és igazgatója, Bartha Károly tatrangi állami isk. igazgatója. A tanítót a félelem tette örlötté. Körülbelül két éve azt kezdette hinni, hogy tüdőbeteg s e betegségtől való félelme zavarta meg szellemét.

— Kolera Párisban. A „Petit Journal” azt a szenzációs birt közli, hogy a párisi Temon-kórházban e hó 15-én Haillint Károly nevű tizenkilenc éves mechanikus jelentkezett felvételre, kin a kolera összes tünetei mutatkoztak főleg a diarrhoe és a hányás. Másnap állapota már olyan volt, hogy dr. Faisans rendeletére teljesen elkülönítették. Lozé rendőrprefektus kérdést tett, vajjon kolera nostras, vagy ázsiai kolera esete forog-e fenn, de nem tudtak neki határozott választ adni, mivel a váladékokat még nem vizsgálták meg.

— Nagy tűz Bécsben. Bécsben nagy tűz pusztított tegnap. Reggeli 7 órakor Niedermoser Mihály butorgyára kigyuladt s rövid időn a tűz nagy pusztítást tett. A tűzoltóság azonban a gyárépület nagy részét megmentett. A kár körülbelül 15 ezer forint.

Magyar ipar.

Írta: Nyáry Elemér gróf.

II.

A nagy és a kis Rákos vize között elterülő homokos telepen, közvetlenül az országút mellett, ha'om emelkedik, amelyre pár évtized előtt hatalmas épületet emeltek: a legkiválóbb kisebb sörfőző-gyárat. Miként más iparágakban is tapasztaljuk, ezen sörfőzőgyár sem bírta diadalmasan küzdeni le a nála sokkal nagyobb gyárak

ellene is irányult versenyét; s így beszűntette a munkát. A gyönyörű nagy épület használatlanul állott, amíg a nevezett kiváló országgyűlési képviselő azt megvásárolta és a legújabb szakberendezések vívmányainak teljes alkalmazásával tűzfecskendőgyárrá alakította. Miként más iparvállalatainál, ugye nagyszerű tűzfecskendőgyár korszerű berendezésénél sem sajnálta a tulajdonos még a legnagyobb pénzkidadásokat sem, ha azok azt eredményezték, hogy e kitűnően felszerelt magyar ipartelep nemcsak Ausztria, hanem más külföldi ilyenmű gyáraival szintén diadallal versenyezhesse a legjobb tűzfecskendő gyártásnak dicsőségéért.

Az ügybuzgó gyártulajdonos ezen áldozatkészsége azután máris szép gyümölcsöket termelt: az ország minden vidékéről épügy, mint számos külföldi helyről a megrendelések egymást érik, ami annál természetesebb, mert aki a legújabb technikai vívmányok és a leghasznosabb találmányokra vett szabadalmak eredményét akarja tűzfecskendő alakjában beszerezni, annak legyen az illető akár belföldi, akár külföldi — napjainkban a Tarnócy Gusztáv-féle magyar tűzfecskendőgyárban kell vásárolnia.

Az ipartelep igen nagy; a felépítmények a gyármunkások, a kezelő-hivatalnokok, a mintarajzolók, a felügyelők és a gyárigazgató befogadására szolgálnak. És maradt még az épülettömbben alkalmas helyiség: kocsiszínek, istállók, raktárak, irodák, szép magánlakás — a gyárigazgató — s oly vendéglő részére, ahol a telep alkalmazottjai teljes kényelemmel erősíthetik magukat üdvös munkájukra.

Érdekes a gyártelep pompás műhelyeinek és óriási raktárainak megtekintése; kivált ha ily alkalomkor az örömet látott érdeklődőt a gyárigazgató, Detrich Gyula ur, szíves kalauzolni. Hát bizony egy-két óra alig elég arra, hogy ezen mintagyár működéséről saját szemünkkel gyűjtsünk csak kisebbmértvű tapasztalatokat is; mert a szemlélni való oly rendkívül sok, miszerint annak beható méltatására nemcsak órák, hanem napok szükségesek. Amde ha Detrich Gyula igazgató szíves az örömet látott vendéget kalauzolni a műhelyek, raktárak, festőszínek, olvasztók stb. valódi utvesztőjében, akkor 1—2 órai, viszonylag rövid idő alatt is kellő betekintést nyerünk a legelső magyar tűzfecskendőgyár közhasznú működésébe; mert oly még a laikus által is megérthető szakavatottsággal fejtegeti, magyarázza meg a láttakat, mely honunkban bizony páratlanul áll. S ez okból Tarnócy Gusztáv gyártulajdonosnak ezen ipartelep minden látogatója szerencsét kíván, hogy ily elsőrangú szakértőt sikerült tűzfecskendőgyára igazgatójává megnyernie. A gyár helyiségeinek rendkívüli szakavatottságot bizonyító beosztása szintén a gyárigazgató sikerült munkája: minden műhely ott lett felállítva, berendezve, ahol legalkalmasabb helye. A szinte beláthatlan-végű kovácműhelyek; a kétemeletnyi térfogatot nyert lakatos-műhelyek, ahol a kézimunkához a gépmunka társul oly gépek útján, melyek szinte csodások; a festők óriási színei; a bodnárk hatalmas területen berendezett műhelyei stb. külön-külön éppoly érdekesek a megtekintésre, mint együttesen. A rézöntőkohók pedig, sajátlagos különlegességei e gyárnak. A szinte megszámlálhatatlan raktárak között a szénraktárak éppoly nagyterjedelműek, mint a szellős padlásokon berendezett tűzfecskendő felszerelvények raktárai. Ezekben sokat-érő szerelvények vannak felhalmozva: hosszú gumicsövek; sárgarézcsapok; gépcsavarok, melyek halmokat képeznek; tömlők stb. A festő-színből kikerült, teljesen kész tűzfecskendők hoz-

szu sorba állítva lesik az időt, mikor a váci-köruton fekvő raktárba vitetnek és onnét szétküldetnek.

Amde a legelső magyar tűzfecskendőgyárnak nemcsak érdemei vannak: a legjobb tűzfecskendőt gyártván, hanem abban is páratlanul áll honunkban ezen iparág terén, hogy ügykezelése — magyar! Magyar szó hallatszik a műhelyekben; magyar könyvitel áll fenn irodáiban; magyar szellem lengi át működését. Sajnos! ezt bizony nem tapasztaljuk azon tűzfecskendő-műhelyekben (egyikök-másikok gyárának képzeli és hiteszteli magát!) melyek harangöntés, vagy egyéb főfoglalkozás mellett ugy mellékesen tűzfecskendők készítését is üzik — honunkban, dédelgetői lévén a német munka-vezetésnek, a német könyvitelnek, a német szónak és a germán szellemnek.

Es ezen gyártelep majdnem a végtelegig fejleszthető, amennyiben a fölépítmény alatt gyönyörű helyiségek nyulnak el, amelyek ezelőtt mesterséges pincéknek használtattak, ugyanis oldalt homokkal töltettek fel. Ha most ezen mesterséges homokbucák eltávolíttatnak, a falak kiszabadulnak, s minthogy azok nemcsak a Duna szempontja, de néhány lábbal az országot színvonala felett is épültek, kitűnő, száraz, világos műhelyekül használhatók, ha a gyár üzeme annyira fokozódnék, hogy a mostani helyiségek nem volnának elegendők. Hogy az olvasó magának fogalmat képezhessen ezen ritka-nagyságu helyiségek terjedelméről, felemlitem, miszerint a 14, eddig igénybe nem vett helyiségek kerülete 5000 lépésnél, azaz félmért-földnél hosszabb, vagyis szak-szerű kiszámítás szerint 1000 gyári-munkás számára eléggé terjedelmes.

Az elmondottakból kitűnik, hogy minél nagyobb s minél korszerűbb-berendezésű valamely gyár, annál jutányosabb és olcsóbb áruval bír a vevőknek szolgálni, amely áru minden körülmény között jobbminőségű és olcsóbb, mint bármelyik műhely mégoly kitűnő készítménye.

A tűzoltó-intézmény gyors elterjedésének főhátránya tehát abban rejlett, hogy nem volt az országban kellőleg felszerelt tűzfecskendőgyár. De ami nem volt, hála Istennek! már van.

Napról-napra élénkül az üdvös mozgalom a honi ipar érdekében. Bizonyos, a legjobbat kívánjuk ezen üdvös mozgalomnak; de azért a tűzfecskendőgyártás terén máris azt merjük hangoztatni: Egyedül akkor pártoljátok a honi ipart, ha az jutányosabb és olcsóbb, tartósabb és jobb tűzfecskendőköt nyújt nektek, mint a külföldi gyártmányok, vagy pedig azon műhelyek tákolmányai, melyek ama műhelyek már elavult berendezései folytán szinte szóba sem jöhetnek. Nincs okunk attól félni, hogy ily merész kihívás legkisebb kárt is okozna a legelső magyar tűzfecskendőgyárnak; mert annak kitűnő gyártmányai jelenleg mind a külföldön: legjutányosabbak, legolcsóbbak, legtartósabbak s legjobbak. Egyébiránt, erről már mindenütt meggyőződtek, ahová Tarnócy Gusztáv tűzfecskendő-gyárából szerették be azon gépet, amely a leghasznosabbak egyike a 19 ik század polgáriásodott emberére nézve.

Menjenek hát minél számosabban el a derék vidéki tűzoltók ezen pompás gyárba, hogy lássák, mily tökélyű már ezen szakmában is a magyar ipar.

Szerkesztői üzenetek.

— Doctor F. Szeged Versi szépek, gördülékények, mi azonban v rseket egyáltalán nem szívesen költünk. Prózát plans, kö. has. na dolgok ismertetését örömmel s ha ez irányban részleg, lapunkat is szívesen küldjük. Így azonban sajnáljuk, ha nem tehetjük.

— E. M. Szentes. Hogy a „Szentes és Vidéke“ mért

Nyomatott a „Csongrád“ könyvnyomdájában.

közi még folyton vasutunkra nézve már rég érvénytelené vált „Vasuti menetrend“ et, azt ott tessék megkérdezni. Mi nem tudjuk.

— S. A. Helyben. Tárgy halmaz miatt a két jó közleményt csak jövő számunkban hozhatjuk.

— B-1 G-6. Önnek is ez szól. Elnézést kérünk.

HIRDETÉS.

Hirdetmény.

A körös-tisza-marosi ármentesítő és belvisszabályozó társulat műszaki részletes árterfejlesztése befejeztetvén: az árterfejlesztési térképek s az ezek alapján, ugyszintén a földadó-kataszter felvételeivel egyezően készített **egyéni birtokivok, ártertelekkönyvek és ezeknek segédkönyvei** a társulat árterületének nagy terjedelmére való tekintetből s könnyebb hozzáférhetőség indokából, a következő helyeken tétetnek ki a társulat központi választmánya által közszemlére, ugy-mint:

1-ször. A békési, mezőberényi, körös-tarcsai, gyomai, endrődi, mezőturi, szarvasi, nagyszénási, csabacsúdi, szentandrászi és öcsödi határokra vonatkozó árterfejlesztési munkák Szarvason, a társulat békés bábocskai szakasz-igazgatóságának hivatalos helyiségében,

2 szor. A kunszentmártoni, teési, fábián-sebestyeni, mágoosi, derekegyházi, csongrádi, szentesi, szegvári és mindszenti határokra vonatkozó árterfejlesztési munkák Szentesen, a társulatnak a szentesi ref. egyház piactéri bérházában levő árterfejlesztési hivatala helyiségében,

3-szor. A kenyere-téglási, hódmezővásárhelyi, földéki, lelei, makói, tápéi és sövényházi határokra vonatkozó árterfejlesztési munkák Hód-Mező-Vásárhelyen, a társulat mindszent-apátfalvi szakasz-igazgatóságának hivatalhelyiségében.

A közszemlére kitétel 1890. évi augusztus hó 1-ső napján kezdődik és bezárólag ugyanez évi augusztus hó 30-ik napjáig tart, mely napokon a közszemlére kitétt árterfejlesztési munkák d. e. 8 órától 12 óráig, d. u. 2 től 5 óráig tekinthetők meg, s az említett munkák ellen érvényesítendő panaszok és felszólamlások, a fentirt helyekre kiküldendő társulati közegek által vétetnek fel, ugyszintén az érdekelt telek által írásban beadandó panaszok is ugyanott vétetnek át.

A közszemlére kitétel ideje alatt panasszal, illetőleg felszólamlással lehet élni:

- a) a birtokos neve, lakhelye, házszáma, birtokiv száma,
- b) a birtokrészlet térképszelvényi és helyrajzi száma, dűlőjének neve, földadó kataszteri térfogata,
- c) a birtokrészlet vizszini fekvése, vízszínenkénti térfogata és árterbe tartozó összterületének mennyisége ellen.

Az írásosan beadandó panaszok a társulat közgyűléséhez intézendők s a szóbeli uton bejelentendő és a társulat kiküldött közegei által felszólamlási lajstromokba foglalandó panaszok, — melyeknek felvétele a panaszló fel, vagy törvényszerű képviselője által a felszólamlási lajstrom illető tétéleinél aláírandó, — szintén a társulati közgyűlés elé terjesztetnek be.

Az 1890. évi augusztus hó 30-ik napján tul beérkezendő panaszok nem fognak sem elfogadtatni, sem figyelembe vétetni.

Kelt Szentesen, 1890. július 17-én.

A körös-tisza-marosi ármentesítő és belvisszabályozó társulat központi választmánya.